

Передплата

на «РУСЛАНА» вносять:

з Австрії:

на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . 1-70 кор.

За границею:

на цілий рік: зі щоденною
виплатою 7 доларів, або 12
рублів; з виплатою двічі
в тижні 5½ долара, або 10
рублів; з виплатою що субо-
ти 4½ долара, або 9 рублів.
Поодинокі число по 10 сот.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.» — З Руслановх псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня
крім неділі і руских свят
о 5½ год. пополудни.

Редакция, адміністрація і
експедиція «Руслана» при ул.
Оссолінських ч. II. (партер)
(фронт від ул. Тихої). Експе-
диція місцева в Агенції
Соколовского в насажі Гавс-
мана.

Рукописи звертає ся лише
на попереднє застереженє.

Рекламці неопечатані є
вільні від порта. — Оголо-
шеня звичайні приймають-
ся по ціні 20 с. від стріч-
ки, а в «Надісланім» 40 с.
від стрічки. Подяки і при-
ватні довесеня по 30 сот.
від стрічки.

Державне пересиленє.

(+) Внутрішня політика Австрійско-угорської монархії перебуває тепер важке пересиленє. Так зване угорске пересиленє, викликанє там змаганнями незалежних, тратить там щораз більше признаки специфічного угорского явища, а виявляє в цілій північній характер державного пересиленя. Супроти такого характеру пересиленя боронить ся і Корона і Австрія, але тут насуває ся питанє, хто буде сильніший, чи та живлова сила в Угорщині, котра пре там до нових державно-правних форм, чи заповідлива о встанованє монархії сила, яка виявляє ся і в династії і в Австрії з одноцілим і державним характером монархії. Безмежна честлюбивість президента посольської палати Юста і его товаришів Баттлянього і Гольго довела до того, що тепер уже не розходить ся о більші або менші уступки в користь мадярских верховладників, але о політичне і народогосподарске виділенє самостійної угорської державности з дотеперішньої звязи з Австрією.

В сїм отже проявляє ся властива суть угорского пересиленя. В сїм проявляє ся те саме змаганє, котре загнало міністра торговлі в 1848 р. Людвика Кошута до проголошеня незалежности Угорщини, коли не довело ся довести до вирівнаня пропасті державно-правної між угорскою ідеєю незалежности і австрійскою державною ідеєю. Тепер видає ся Юстови і его товаришам, що розвиток межинародної політи-

ки приневольє династію згодити ся на змаганє мадярских незалежних до відокремленя, щоби на зверх задержати великодержавне становище.

Незалежні числять на се, що з огляду на вороганє європейских держав супроти Німеччини і єї союзниць Австро-Угорщини династія не схоче викликати явної боротьби між Угорщиною а Коронию. Таке переконанє проявляє ся не лише в мадярским дивнікарстві, але ще більше в клубі незалежних і се переконанє додає Юстови і его товаришам сєї сили, яку они виявляють в своїх домаганях.

З того впливає питанє, чи Корона для розвязки угорского пересиленя може згодити ся на сї виразні домаганя сторонництва незалежних. Юст голосить, що монарх не є засадничим противником тих домагань незалежних, для котрих банковий розділ є лише покривкою. Так само голосить Юст, що покликанє міністерства зложеного з самих незалежних не тільки можливе, але навіть імовірне, нзколи всі члени сего сторонництва одностайно будуть стояти за сим домаганєм. В дійсности ніхто ані в Угорщині ані в Австрії не може рішучо заперечити сих поголосок Юста, поки Корона не видасть законечного рішення.

Становище Корони є до певної міри само про себе зрозуміле, бо властиво угорске пересиленє не є актуальче ані для Корони ані для Австрії, наколи обидва сї чинники стануть на строго державно-правнім становищі. Корона заключила в цвітні 1906 р. умову з угорскою коаліцією, котрої коаліційне міністерство не додержало,

не виконало, а Австрія знова уладила свої взаємини з Угорщиною угодою аж до 1917 року.

Про банкову справу можна пересправляти. Корона вимагає, щоби Угорщина порозуміла ся в сїй справі з Австрією, а собі застерегає право, не затвердити банкового розділу. Угорщина може сї державно-правні перепони обійти лише явним потоптанєм права, але се потоптанє права є так грізне, що на се не зважить ся ніякий угорский міністер президент.

Коаліційне правительство нашло однак спосіб в димісії і в домаганю звільненя міністрів теперішних від дальшого урядованя, щоби угорске пересиленє зробити актуальним і для Корони і для Австрії о стілько, що утворенє нового кабінету не може вже відбутися на основі умови з 1906 р., а вимагає поставленя нової програми правительственной, в котрій місталаб ся поагода теперішного державно-правного спору. Огся тактика коаліційного правительства, котрого діяльними силами є незалежні, під напором сего сторонництва, надає угорскому пересиленю характеру пересиленя державного, поки Корона сєї справи не рішить. Теперішня видима і невидима боротьба обертає ся около сего рішення Корони. Ніхто не може сказати на певно, як випаде се рішення, але всі сподівають ся, що оно неминучо повинно випасти в користь удержаня цілости монархії, бо годі припускати, щоби цісар згодив ся на зломанє слова даного — Деаком Короні.

Сільвіо Пелліко.

Із днів мого тюремного життя.

(Le mie prigioni).

З італійської мови переклав

Володимир Держирюка.

(Дальше).

За пів години брязнули ключі; двері отворяють ся: дозорець приніс мені збанок з водою.

— Се до питя, — сказав низьким голосом а завтра принесу хліба.

Дякую, добрий чоловіче!

— Я не є добрим чоловіком, — одвітив.

— Тим гірше для вас, — сказав я розгніваний. — А сей ланцюх, — додав я, — се може для мене?

— Так, добродію, коли не будете поводити ся спокійно, як будете стукати й говорити нісенітницї. Та коли будете спокійні, тоді заложимо вам ланцюх тільки на ноги. Коваль саме робить їх для вас.

Притім ходив він геть й назад, рухаючи чималою вязкою ключів; гнівливим зором вдивляв ся я на його великаньску, жовту, стару стат; і хоч лице його не мало виразу простого, то все таки у всім видко було п'яно брутальної строгости!

Ах, як несправедливі є люди, коли кермують ся зверхнім виглядом! Чоловік, про якого я думав, що він тому потрясає ключами, щоби мені дати почути свою урядову силу, той сам чоловік, про котрого я думав, що він в наслідок довголітньої вправи став безстыдником, — мав

в своїм серцю чувство милосердя а говорив строгим тоном тільки тому, щоби укрити се чувство. Він не хотів його показати, щоби не виявити ся слабом а може й тому, що він бояв ся, чи я сего достойний; в тім самім часі бажав він однак його показати, уважаючи мене більше нещасливим, як нечесним!

Коли мені його вигляд і його строга міна зачали бути виносимими, уважав я відповідною річю, щоби його упокорити і сказав приказуючим тоном, мов до слуги:

— Дайте мені пити!

Він поглянув на мене, немов говорячи: Апроганте! тут треба відвикнути від приказів.

Та він не сказав нічого, зігнув свою довгу стат, взяв збанок із землі й подав мені. Коли я його взяв, запримітив я, що він дрожав а що я се дрожанє приписував його старости, то злагодило мій гнів його поважанє і співчутє.

— Кілько маєте літ? — спитав приязно.

— 74 літ, мій пане; пережив я чимало горя, свогого й чужого.

Ся згадка про своє й чуже горе викликала у нього знов дрожанє, я побачив се в хвили, коли він брав від мене збанок і я вагав ся, чи се знак старости, чи може наслідок благородного заклопотаня. Такий сумнів витиснув з мого серця гнів, який викликав в мені його перший погляд.

— Як називаєте ся? — питав я далі.

— Мій пане, доля зажартувала зі мною й дала мені імя великого чоловіка. Називаю ся Шілер.

Опісля розказав мені в кількох словах, відки він походить, з якої околиці, в кількох боротьбах й кількох ран відніс.

Він походив із Швайцарії, був сином селянським і під генералом Laudon-ом в часах Марії Тереси і Йосифа II. боров ся він проти Турків і у всіх борбах Австрії проти Франції аж до упадку Наполеона.

LIX.

Коли ми увійдемо в таке положенє, що прозле пониманого чоловіка набирасмо ліпшого пересвідченя, опісля подивимо ся на його лице, на його слова й спосіб поведєня, здасть ся нам, що ми відкрили чимало знаків благородности. Чи се відкритє основанє на дійсности? Гадаю, що се обман. Те саме лице, сей самий голос, те саме поведєне носило перед хвилику на собі ціху підлости. Коли змінив ся наш суд що до моральних прикмет, то небавом змінюють ся заключєня нашого знаня фізіогномії. Кілько то лиць робить на нас дуже поважне вражєнє, бо ми знаємо, що они належать до чесних людей, а они не видавалиб ся нам такими, колиб належали до інших людей. І навпаки. Я мусів раз сьміяти ся з женщины, що бачучи образ Катиліни й беручи його за Коллятина, говорила, що на нїм видко великий біль по причині смерти Люкреції. А такі похибки є зовсім звичайними.

Я не гадаю, щоби не було добрих лиць, що носять на собі характер доброти і лиць підлих людей, що точно містять на собі п'яно підлости, та я певний, що у великім числі фізіогномій вираз є сумнівний.

(Дальше буде).

Промова пос. д-ра Евг. Олесницького,
виголошена в бюджетовій комісії державної ради при рубриці „міністерство справедливости“.

(Ковець).

Се протизаконне поступованє має свою причину також і в тім, що судії польської народности не вміють по руски. Вправді стверджують они своєю заявою і се вписує ся їм до кваліфікації, що они вміють по руски; однак се є неправдою. З загального числа польських судій в східній Галичині не уміє певно 80% по руски писати, около 40% по руски читати, а найменше 20% навіть по руски говорити. Деякі хвалять ся навіть тим, що они по руски не уміють і уміти не потребують. Внесеня руских сторін або їх заступників на переведенє розправи і списанє протоколу по руски уважають польські судії дуже часто переслідованєм і се викликає у них нервовість, котра не остає без впливу на мериторичну сторону справи. В суді повітовім в Перемишлі 27. лютого 1909 р. в справі адвоката д-ра Кормоша до ч. С. III. 61/9 зажадав єго заступник списаня протоколу по руски; однак радник Поляк, що вів розправу, відкинув се внесенє з обуренєм мотивуючи, що ані він ані протоколянт не вміють по руски, при чім піднесеним голосом зробив внесенникови закид, що він єго переслідує і вводить політику до судів. Може се ствердити із власної довголітної практики, що на такий закид наражені дуже часто рускі сторони і їх заступники, коли зажадають від польських судій береження прав рускої мови. Щоби сему кінець положити, належить дорогою строгаго доходження ствердити, чи всі судейські урядники у східній Галичині дійсно вповні володіють руским язиком в слові і письмі, а на будуче не попере- ставати на заяві урядника, що він ту мову уміє, але жадати на се строгаго і повного доказу, а на кождий случай загрозила легковаженє сєго обовязку строгими мірами, тим більше, що зовсім оправданє обуренє серед рускої суспільности в сєй причини чим раз більше росте і ті неможливі відносини підкопують у високий степені довіре загалу до самої інституції судів.

Те саме діє ся і при карних розправах. Лиш виїмково виготовляє ся акти обжалованя для руских сторін по руски і переводить ся розправу в сій мові; звичайно дістають такі обжаловані, що ні слова по польски не вміють і не розуміють, акти обжалованя і вирок в польській мові. Заступники прокураторії ставлять внесенє і узаasadнюють без виїмку завсїгда по польски і то навіть тоді, коли між судьями присяжними находять ся такі, що ні словечка або майже зовсім по польски не розуміють. Дня 1. марця 1909. лучилось перед карним судом у Львові таке, що судия Sek, мимо протесту зі сторони обжалованого Юліяна Міськевича, вів ділу розправу в польській мові, а на домаганє обжалованого, щоби прочитати єму вирок в рускій мові, засудив єго ще на порядкову кару. Судия заявив: „Ту урядовою мовою є польська і я урядую лиш по польски“. Таке пониженє прав рускої мови є умисне і має поперег з гори. Ті урядники, що заховують права рускої мови, наражують ся на неласку своїх зверхників. В справах Vt 1721/8, Vt 2392/8 карного суду краєвого у Львові виготовив протоколянт др. Жовнірчук з огляду на те, що сторонами були Русини, котрі послуговувались виключно рускою мовою, протоколи та вирок в рускій мові. Та предсідатель радник Пісковуб відкинув єму всі ті праці і приказав єму виготовити все те польски; а коли др. Жовнірчук покликав ся на обовязуючі закони та навів їх єму, радник жалував ся на д-ра Жовнірчука в президію, котра рішала спір на користь радника, а в некористь закона. Судові власти у східній Галичині не подбали доси про те, щоби в карних справах видати формулярі на візнаня сьвідків, протоколи розправи і вирок в рускій мові. Також у справах неспірних нема друків у рускій мові, так що весь процедер веде ся виключно по польски.]

Також рускі табулярні поданя бувають дуже часто полагоджені і ефектуовані в польській мові. Руске товариство кредитове „Двістер“ задало собі праці вже від ряду літ записувати всі ті случаї, коли єго рускі поданя табулярні полагоджувало по польски. В році 1900—1902,

сконстатувало товариство 585 таких случаїв і подало се до відомости президію висшого суду краєвого у Львові. Наслідком сєго було, що нарушенє прав рускої мови в слїдуючих роках збільшило ся. Вязанку таких случаїв подамо до відомости правительства в окремії інтерпелациї. І нічого в тім дивного, коли та сама президія висшого суду краєвого у Львові у відповіді на одну таку жалобу своїм рескриптом з дня 17. січня 1900 Praes 704/h ч. 900 нарушала права рускої мови, відповідаючи на жалобу в польській мові.

Всі ті протизаконности, всі нарушеня і пониженя прав руского народа витворила в Галичині в області судівництва дуже нездорові відносини, котрі довіре у справедливість і безсторонність судів підкопують і потрясають основами самого права. Такий протизаконний стан не повинен дальше тревати. При обговореню сих відносин в минувшім році в бюджетовій комісії так висказав ся тодішний премієр бар. Бек:

„Стая правної непевности в області язиковій в судівництві є неможливий і політично небезпечний. Він не може оставати без впливу на саму юдикатуру. Лише тоді, коли на місце теперішнього стану прийде новий дорогою закона довершений, а цілу язикову область всіх державних властей обнимаючий лад, буде можлива одноцільна юдикатура і безпека національних прав“.

А такий лад, обнимаючий цілу язикову область, може бути заведений лише дорогою загального язикового закона. Се одинокий можливий вихід з сєй ситуації. Ми жадаємо для того від правительства предлоги парламентови за загального язикового закона для всіх країв і народів монархії. Ми протестуємо против того, щоби язикове питанє полагоджувано частково і односторонно лише для поодиноких країв і народів. Ми пересьвідчені, що розвязанє сєго питаня дорогою державного закона на основі повної рівноправности і енергічне та об'єктивне приміненє язикового закона доведе також до уздоровленя тих сумних відносин в області нашого судівництва. А ми лише бажаємо сєго, бо хочемо щиро, щоби судівництво було і для нас дійсним заборонєм права і свободи.

Огляд часописий.

(Новий тижневик польський у Києві „Przeгляд Krajowy“ прихильний українсько-рускій справі. — Новий лист з України в білорускій тижневнику „Наша Ніва“). (Ковець*).

Відомий уже нам Янко Журба пише з України до білоруского тижневника „Наша Ніва“ ось що:

На Україні вже почали ладити ся до візду учителів городских шкіл, що буде в Петербурзі з початком червця. До спільної праці для ународовленя школи прилучають ся ученики інститутів і учительських семінарій на Україні. Ось н. пр. ученики одної педагогічної середньої школи ще в місяці марці написали звіт, в яким подали вельми багато справочного і иншого матеріялу про ународовленє української школи. Сей цікавий звіт відослано в Петербург, де буде прочитаний на візді городских учителів. Ось найбільш цікаві місця із звіту.

На початку сєго звіту подана історія сєго, хто і коли заходив ся в міністерстві народної просьвіти, щоби науки в народній школі подавано рідною мовою дітям. Як бачимо, то українська школа хоче зробити ся народною вже від давних часів. Про се говорять вельми багато постанови земських зборів Чернигівської, Полтавської і инших губерній. Перший раз зачепили се питанє в Чернигівскім земстві ще в 1870 році (приватні люди заходили ся коло сєй справи значно раніше). За добрим прикладом Чернигівського земства про се упоминали ся багато разів і инші українські земства. До земств прилучали ся нераз ученики українських шкіл, з яких виходять учителі (учит. інститути й семінарії) а

в 1907 р. навіть й подільський архієрей звертав ся до Синоду в просьбою завести українську мову в Винницькій церковно-учительській школі, подільської губернії, щоби єї ученики, ставши учителями, научали дітий по українски в церковно приходських школах а так само і в школах грамоті. Ся просьба була розважувана сьвятійшим Синодом. В тім же 1907 р. окружник Синоду позволив уживати української мови при пояснюваню читаня в початкових школах.

Дальше українські ученики у своїм звіті кажуть, що за потребою народної школи стоїть багато відомих російських і заграничних педагогів. Російский педагог Ушинський каже: „Що може дати теперішня народна школа сільському українському хлопцеві? Гірше, чим нічого! Она здержує природний зріст дитини, душі чоловіка така школа не розвиває, а цує. Скоро забуває ученик сєй десяток російських слів, яких він вивчить ся в школі“. Заграничний педагог Н. Вессен каже: „Не вчити народу рідної мови — значить задержувати зріст народної мисли, всіх духових сил народу, значить — лишати людей в завсїгдашнім дїтстві; коли почнемо вчити нарід не єго мовою рідною, а чужою, хоч би і близькою, то зробимо ще гірше, поцуємо самостійний розвиток народу, поцуємо духову єго вдачу“. З тих слів відомих педагогів дуже добре бачимо, що для того, щоби навчити дітий чужої мови і всяких инших наук, найперш розвинути в них рідну мову, а потім уже, опираючись на відомім, перейти до невідомого.

Ще в своїм звіті говорять українські ученики про учителів в українських школах: „Для того, щоби ліпше йшла справа народної просьвіти, вельми потрібно, щоби між учителями й учениками було повне взаїмне розумінє, а се може бути лише тоді, коли учитель буде добре знати рідну мову своїх учеників. Всім, хто вступає в нашу школу, відкіль виходять учителі для України, добре відомо, що ученики, стипендиє сєй школи, повинні, відповідно інструкції, відслужити в київскім учебнім окрузі не менш 6 літ, а в сім учебнім окрузі живуть майже скрізь Українці. Ось чому потрібно тим учителям добре знати українську мову“.

Опираючись на тім, що тут написано, ученики сєй учительської школи кажуть під конець звіту: „Конечно треба зараз же завести в нашій школі такі нові предмети: українську мову, літературу й історію України; при тім література й історія України повинні бути викладані українською мовою. Научуванє згаданих предметів повинно бути обовязковим для учеників сєй школи, котрі мають служити в київскім учебнім окрузі. Всі книжки про сї науки повинні приймати ся без всяких перепоп в бібліотеку нашої школи для користуваня учеників“.

Побільше таких праць, так можеб тоді справа ународовленя школи перейшла борше від бажаного до дійсного житя.

Державна рада.

Міністер скарбу предложив начерк закона про податок від спадщини і даровизни.

В дальшій розправі над наглими внесеннями п. Шустершїча і Каліни по промові п. Шміда заявив ся п. Шрамак іменем католицко-народного клубу за внесенєм а полемізуючи з выводами Крамаржа, зазначив, що ческий нарід не має охоти потонути в російскім морі, позаяк Росія поступає в границях своєї держави з славянськими народами безглядно на національним і релігійним поли. Опісля замкнено розправу і вибрано генеральних бесідників п. Бельоглявка „contra“ і Крека „pro“. П. Бельоглявек ударив остро на спільного міністра Бурияна, зганий мову Крамаржа і полемізував з п. Дашинським і полуднево-славянськими бесідниками; вкінци заявив, що унадок бар. Бінерта, безсторонного керманіча, був би успіхом політики Крамаржа і соціялістів. Відтак промовляв п. Крек за наглотію, виступаючи остро проти становища Поляків і міністра Білльського.

Потім забрав голос п. Курлович і боронив несприсутного п. Глїбовицкого проти закидів п. Дашинського. При голосованю ухвалено односторонно наглість внесеня Шустершїча. Наглість

*) Гл. ч. 109.

внесена Каліни відкинено, бо не було більшості голосів.

По перерві, під час якої мали записувати ся бесідники до мериторичної розправи над внесеним Шустершича, забрав голос президент міністрів Вінерт. Вказуючи на свою і міністра скарбу Білінського заяви, зложені в комісії прилуки, підчеркнув поновно, що правительство учинило все можливе, щоби узгляднити повзату свого часу однодушно ухвалу палати і зискало значні концесії. Бесідник виступав проти першої резолюції п. Шустершича яко безосновної, що до другої, то заявляє, що правительство не буде в силі її задосить учинити с. є уневажнити гваранційні зобовязани. Що до третьої резолюції, підчеркує бесідник, що хотий годить ся зі змістом внесена в справі викупу селян публичною дорогою, то відпорне становище австрійської палати не може сему запобічи, щоби конституційний статут для Боснії остав без висліду. Осягненем одної ціли а знівеченем другої віддало би ся малу прислугу боснійському населеню. Що тикає ся заяви п. Крамаржа, що не маємо моральної основи до опіки над Босною, бо ціла наша 30-літня діяльність в Боснії дає нам право до тих країв. Що до виводів п. Крамаржа в справ відношеня австрійської монархії до німецької держави, то по гадці бесідника вже се, що той союз запевнив мир на десятки літ всім народам нашої держави а отже і Чехам а не сприяв їх розвитку, дає такі докази, що успіхів того союзу не треба доказувати. Вкінці вневнює бесідник, що правительство посвятить боснійському питаню цілу свою увагу і просить палату, щоб дала правительству „votum“, на яким могло би оно оверти ся. П. Редліх критикував остро статут рішничого банку і поступоване свільного міністра скарбу Бурияна. Обговорюючи широко справу заграничної політики зазначив, що будучність Славян є лише в Австрії і подав причини, задля яких голосує проти внесеня Шустершича і поставив своє звісне внесенє. Позаяк зближала ся пора засідання бюджетової комісії, хотів президент Патай замкнути засіданє. Однак п. Чех поставив внесенє, щоби з огляду на важну справу раджемо дальше; внесенє ухвалено. П. Лягінія обговорював серед оплесків своїх товаришів становище полудневих Славян в боснійській справі і поставив внесенє на замкненє розправи поіменним голосованєм. Під час голосованя настав в палаті такий гамір і заколот, що президент замкнув засіданє, заявляючи, що про речинець слідуєчого засіданя повідомить письменно.

Податкова комісія відбула вчера засіданє. Пльой звернувся з питанням до міністра скарбу, чому не предложив на теперішній сесії начерку закона про реформу податку від будинків. Міністер Білінський відповів, що находять ся в тяжким положеню супроти предлоги свого попередника, яка не у всім відповідає его переконаню. Що до домово-класового податку, уважає міністер, що то, що повинно стати ся, заключає в собі предлога. Але міністер мав все сумніви що до домово-чиншого податку. Признає, що сей податок вимагає реформи, але сумніває ся, чи предлога захоче середню лінію між справедливими інтересами властителів домів а віднаемників. До сего долучує ся ще питанє впливу на будівельну чинність і вкінці проблем узглядненя автономічних додатків. Позаяк доси виявлені погляди були нераз суперечні, тому міністер бажає розглянути ся перед внесенєм закона що до настрою, який панує в комісії. Такуж відповідь дав міністер депутатаї державного союзу товариств властителів домів, яка була недавно у него. Ся депутация застерегла собі значні зміни в предлові сего закона. В таких усьлівах не достає міністрови відповідних даних що до намірів, які лучать ся з сею реформою в кругах интересованих. Надто майже що дня чує міністер про велику небезпеку, яка мнимо грозить автономічним тілам, коли ті зміни будуть підприняті в державній раді. Супроти сего постановив міністер розділити предлогу і часть її про домово-класовий податок вже невдовзі предложити. Міністер подає начерк змісту сеї предлоги. Дві найнижші класи не мають бути впрост внесені без засторог, але лише що до тих домів, які не є збитковні і яких властителі не мають по кілька домів. Що до збитковних домів має прийти ві всіх класах 5% додат-

ку. Врешті тарифа що до них полишать ся ві всіх класах незмінена. За то має наступити знизка для будинків о 11 або менше кімнатах, що спричинить зменшенє доходу з сего податку о 7 мільонів корон. Закон буде незабаром внесений, розуміє ся, в звязи з цілим фінансовим начерком. Чи не треба буде подумати про дальше обниженє доходів при домово-чиншовім податку, то буде залежати від того, чи податкова комісія своїм становищем, яке займе, ту річ уможливить. П. Рольсберг заявив ся проти розділу реформи податку від будинків і твердив, що властителі по селах бажають собі дуже також управильненя домово-чиншового податку. П. Пльой витав з вдоволенєм заповіджену реформу і зазначив, що передовсім належить зачати від реформи домово-класового податку.

Що до домово-чиншового податку, то его реформа не принесла хісна на суспільно-політичнім поли. На тім перервано обради, по причині розпочата повного засіданя палати послів.

Економічна комісія радила вчєра над внесенєм пос. Діманда в нафтовій справі. По розправі ухвалено резолюцію Зайца, щоби союз галицьких продуцентів ропа вдержав ся від заключеня контракту з Standard Oil Comp., щоби правительствє і парламент мали час і нагоду повзати рішенє для стереженя всіх узасаднених інтересів.

Політичний огляд.

Австро-Угорщина.

Slavische Korrespondenz звіщає, що руский клуб поділив ся вчєра на дві части. По виступленю москвофілів остало 22 членів, а тепер виступило знова 5 членів, іменно: Василько, Спинул, Семака, Пігуляк і Лукашевич і основали самостійний клуб буковинських Русинів, якого головою є пос. Василько, а заступником п. Пігуляк.

П. Олесницький зложив мандат члена бюджетової комісії. Причиною була его неприсутність на засіданю під час голосованя над статутом міністерстра справедливости, за що ухвалено заявити ему votum недобіра.

Цісар прийняв вчєра о год. 1. по полудни д-ра Векерлого в Шенбруні на осібнім послуханю. По годіннім послуханю вернув Векерле до угорської палати у Відні і заявив дивникам, що цісар покличе на его предлогу до себе Кошута і Андрашого. Речинець сего покликаня не є ще перний, але сими днями буде означений

Заграниця.

Турецке правительствє вельми занепокоєне сепаратистичним рухом в Арабії і розуміє се дуже добре, що колиб хотіло приневолити арабску людність, щоби погодила ся з дотеперішним станом річй, то потребувало до сего дуже сильної армії. Дятого небезпека самовільного відокремленя Арабії від турецької держави стає дуже можливою. Більша часть Арабів домагає ся вельми широкої автономії, а колиб її признано, тоді звязь з Туреччиною полягалаб лише на плаченю гарачу.

Старотурки агітують за признанєм Арабії цілковитої політичної незалежности. Они розвинули свою діяльність в Єгипті, де організують при помочи великих фондів „Агабске Товариство“, висилають своїх агентів до Сирії, Арабії і Ємену. Старотурки посувають ся в своїх домаганях значно дальше, чим арабські автономісти, на чолі котрих стоїть Рошиде Монтрак і котрих поирає також сторонництво Сабхедіна. Они не агітують за автономією, але за цілковитою незалежністю Арабії мабуть лише в тій ціли, щоби новому правительству приспорити нових клопотів. Се сторонництво є вельми сильне в Малій Азії, а має також численних прихильників в Царгороді.

Просимо відховити перегляду.

Новинки.

— Календар. В неділю: руско-кат.: Всіх Святых; римо-кат.: Пресв. Тройці. — В понеділок: руско-кат.: Об. гл. с. Івана Хр.; римо-кат.: Роберта еп. — Ві второк: руско-кат.: Карпа ап.; римо-кат.: Медарда еп.

— Київська „Просвіта“ відбула дня 1. с. м. річні загальні збори. Членів зібрало ся 90. Між иншим ухвалено урядити вечер в пам'ять М. Аркаса, прийнято 46 нових членів, а почетними членами іменовано письменника Бориса Грінченка і Костя Паньківського, директора „К. Союза кредит.“ у Львові. Ухвалено також виробити програму візду всіх „Просвіт“ на Україні. До ради тов-а вибрано: А. Вязлова, С. Русова, М. Кривенюка, Л. Яновску, П. Чижевського, Тимошенка, П. Повятенка і П. Ксьондзюка.

— Класичні реальні гімназії. Міністер просвіти видав два дуже важні розпорядки. В розпорядку з дня 20. марца с. р. розширює значно в класичних гімназіях (теперішних) обєм науки латини і греки, поручаючи значно більше читати тих авторів, яких доси читає ся і нових авторів, доси нечитаних. Сей розпорядок має на меті приневолити тих, що не мають здібностей і замилювава до класичних язиків, до переходу в реальні гімназії. Другий розпорядок з 29. марца с. р. зрівнює реальні гімназії з класичними і постановляє, що абітурienti реальних гімназій мають право вписувати ся яко звичайні слухачі на всі виділи університету і академії ветеринарії. Ученики з укінченою VI. класою реальної гімназії можуть вписати ся на фармацію. Лише ті, що по укінченю реальної гімназії хочуть здавати учительський іспит з філософії, в класичній філології або історії, мусять два літа перед укінченєм університетських студій доповнити іспит зрілости з греки. Що до богословського видлу вийдуть пізнійше окремі постанови.

— 3 Угорської Русі. Руске духовенствє молодшої генерації на Угорщині займає ся запально економічним підвигненєм тамошних Русинів. Між иншими о. Михайло Балог в Сиготі заложив для руских дівчат школу кошикарства, різбарства і т. п., де они виобразовують ся на здібні робітницї. Вироби тих дівчат є артистично викінчені, а на виставі загально подобали ся. Покуп на їх вироби є такий великий, що робітня не може їх настарчити. Веденєм робітні займає ся окреме промислове товариство, заложене о. Балогом. — Сей примір достойний наслідуваня також по наших містах і селах.

— 3 Холмщини. Людність нової губернії всього числятиме 758.408 душ. Тут буде: католиків 310.877, православних 304.885 душ, жидів 114.410 і инших 28.436. Таким чином католиків в Холмщині буде більш ніж православних на цілих п'ять тисяч, а людей иншої віри буде поверх 142 тисяч.

— Глебовіцький скаржить. Пос. Глебовіцький має заскаржити пос. Дашицького за то, що Даш, сказав в парламенті, що Глеб. „бере презенційні марки, складані в Петербурзі і Москві“.

— Переселенє на Волині. Переселенє в заславського повіту: останніми часами прибрало надзвичайні розміри. Отсе недавно, напр., з околиць містечка Славута виїхало підразу до томської губернії 250 душ. Є такі села, що мають по 100 і більше душ готових до переселеня в Сибір.

— Надії на урожай на Поділю. Останні відомости показують, що хліб на полях на рос. Поділю має вигляд гарненький. Надто хороша озимина, котра вже почала викидати колос; трохи гірша ярива. Що не було дощів, спричинилось до того, що пашня не дуже підняла ся. Дуже гарні й буряки, навіть красні аїж торік були, не зважаючи на загальний суворий характер весни під час сіяння. Троте добрий вигляд посівів не вплинуло на хлібні ціни, а ще мавпаки — ціни чогось підскочили. Се хлібні торговці поясняють тим, що не стало запасів, які виходили ще до Великодня. Пшениця підняла ся: яра до 1 карб. 35 коп. пуд. озима до 1 карб. 40 коп.; жито до 1 карб. 5 коп. пуд., ячмінь до 72 коп., кукуруза до 80 к., овес до 82 коп. і просо до 78 коп. пуд.

— В ліцею руского інститута для дівчат в Перемишлі відбув ся в днях 24—26. мая під проводом шк. радника д-ра Фр. Майхровича іспит зрілости, котрий видержало 43 ліцеанток, а се: Бачинська Марія (відз.), Березинська Олена, Березинська Ярослава, Білинська Надія, Волянська Володимира (відз.), Войковська Олена, Восвідківна Неоніля (відз.), Дзеровичівна Стефанія (відз.), Доваровичівна Олена, Дудикевичівна Марія (відз.), Карановичівна Ірина (відз.), Кисілевська Софія, Косоночка Анна, Ладжинська Олена (відз.), Левицка Ольга (відз.), Лопатинська Стефанія, Матковська Александра, Мосорівна Ірина (відз.), Мосорівна Стефанія (відз.), Новицка Марія (відз.), Овишкевичівна Стефанія, Пацлавська Лукія (відз.), Поповичівна Марта (відз.), Рабівна

Олена (відз.), Савицка Стефанія (відз.), Сьмішкевичівна Ольга, Твердохлібівна Марія Володимирівна (відз.), Терлецька Євгенія (відз.), Тунівна Наталія (відз.), Чайковська Марія, Чайковська Олена, Яновичівна Олена, Яцковська Богдана.

— Іспит зрілості в коломийській рускій гімназії відбувся в дніх від 24. мая до 1. червця під проводом шк. радника п. Із. Громницького, управителя філії академічної гімназії у Львові. Іспит здали: Дмитро Бедзюк, Іван Букшований, Теодозий Бундзяк, Іван Вишиваний, Остап Волк, Павло Боляньський (відз.), Никола Гавий, Омельян Гасюк, Володимир Гнатів, Євген Гнатковський (відз.), Петро Головка, Іван Грабовецький, Павло Григорців, Петро Гродзіцький, Ярослав Давилук, Стефан Демчук (відз.), Мирослав Дзерович, Александр Жолевич, Ілько Кибюк, Йосафат Кляпоушак, Ярослав Крушельницький (відз.) Василь Кузьма, Володимир Лагодницький, Віктор Левицький (відз.), Іван Ліцовський, Онуфрій Ляшук, Анатоль Майковський, Василь Мандрусак, Йосиф Марчук, Федір Матійків (відз.), Александр Могильницький, Савка Никифорак (відз.), Іван Новодворський, Ярослав Островський, Михайло Пасіка, Василь Пилипчук (відз.), Семен Семотюк, Євген Слезюк (відз.), Федір Тафійчук, Володимир Фалович, Іван Федак, Ілько Федуняк, Никола Федюк, Василь Фенюк, Юліян Фіцалович, Роман Хойнацький, Іван Чолган, Александр Гілевеч, Гамораківна Антоїна Ольга (прив.); 2 репробовано на пів року, 2 публ. і 1 прив. не допущено до іспиту.

— Любовна трагедія. До одного з львівських готелів приїхала оноді пара молодих людей, які вписалися до книги гостей яко „Станіслав Шнайдер з сестрою, з Дрогобича“. З готелю о боє не виходили і казали приносити собі їсти харч до своєї кімнати. Коли на другий день готельник предложив їм рахунок, мужчина відповів, що рахунок вирівнає его батько, який має прийти того самого дня вечером, а тожсамість їх осіб може потвердити проф. Шнайдер зі Львова. Готельникови видалось се підозріним і після по агента поліції. Небагом явився агент. Тоді обоє гості вийшли на сторону. За хвилину гримнули два стріли з револьвера. Певна тяжко рана в груди упала, а мужчина влучений кулею в серце помер на місці. Покликаний проф. Шнайдер пізнав в мужчині лісового практикавта Станіслава Кольбого, а в панні народну учительку з Трускавця, Ванду Вонсовичівну. Ніяких листів не знайдено, лише на мраморнім століку написано олівцем: „Житє не варта плююеня. О боє денати. Finita la comedia“. З сего видно, що обоє умовилися разом згинуть. Кольбоє мав вперед застрілити свою любовницю, а потім себе.

— Що цар читає? Для росейського дара Микола редагує часопись петербурска поліція п. в. „Зміст інформацій департаменту поліції“. Редакторами сего „Змісту“ є члени заграничного комітету цензури, а інформаційні уділяє поліція. Останню коректуру робить сам міністер внутрішніх справ. Так спреравану часопись, видавану лише в трех примірниках, подають цареві на срібній тарілці. Цар не дуже мусить одушевляти ся сим поліційним письмом, але на безрибю і рає рибя, тому має читати его залюбки. Коже число „Змісту“ перечитане царем має повно дописок на маргінесах. Потім ті дописки переглядає підручний царя і его секретар, а вкінці міністри і дізнають ся з того про погляд царя на різні справи.

— Відповідь Редакції. Вл. П. К. Прогресивне висилане, про яке згадує конкурс львівського „Сокола“, як нам пояснено, треба так розуміти: Хтось висилає своєму знакомому сокільську картку. Сей, що картку одержав, висилає дві такі самі картки своїм знакомим. Ті знова висилають також по дві картки і т. д. Значить, що кождий хто дістане ту картку, має вислати лише дві такі самі картки далше. Клич, на який розписаний конкурс, мусить бути отже такий силно переконуючий, що хтось одержавши картку і прочитавши клич на ній, буде морально привневолений купити дві такі самі картки і вислати їх далше. Если би ніодна картка не загубила ся по дорозі в тій арифметичній прогресії, то в 30-ім ряді (починаючи від одної картки) вийшло би 1.073.742.023 карток, а если би „Сокіл“ заробляв лиме одного сотика на картці, то до кількох місяців придбав би на будову свого дому 10 мільонів 737 тисяч 420 корон, чого і ми ему від серця бажаємо.

— Поетичний кутик.
Борцеві.
Як що ти вивчиш ся писати
І для народу працювати,
І станеш вже його співцем;
Як твоя пісня пролунає
По всій країні й заспіває
Про те, як тяжко бути сліпцем
І буде кликати до роботи
Усіх, хто жив, не знав турботи
І був в житю живим мерцем;
Як що твоє вогненне слово
Розбудить все, що є живого,

І уквітча тебе вінцем;
Як ставеш ти на сходи слави,
Забудеш всі пусті забави
І будеш жити для ідей —
Тоді назад ти не вертай ся,
Із сходів слави не спускай ся,
Не пригортай ся до людей,
Бо люде — то лихі змії —
Отруять всі твої надії,
Розірвуть серце на шматки.
Чужі од тебе одсахнуть ся
На ворогів всі обернуть ся...
А твої друзі — залюбки
Сміять ся будуть над тобою...
І підеш ти од них з журбою,
Позбувшись всіх своїх засад.
Іди вперед, іди до слави,
Забудь утіхи і забави
І не оглядай ся назад!..

3. мая 1909. р. („Рада“). Автоном Худоба. Оповідки.

— З „Львівського Бояна“. Генеральна проба хору відбуде ся в понеділок о 2. год. по пол. в салі Фільгармонії. Хто не возьме участя в сій пробі, не буде міг виступити на вечернім концерті. — Виділ.

— Просьба до добрих сердець о скору поміч. Дуже бідний приватист Русин, асентерований до війська, мусить здавати сего року перед фериями вступний іспит а по фериях матуру, бо наколи сего не зробить, або зробить без успіху, гровить ему трілітна війскова служба. Потребує на такси — до вступного іспиту 24 К, а до матури 48 К, разом 72 К — та й дещо на прожиток, щоби доповнити собі, еже таки конче у Львові, при умовій помочи товаришів потрібні відомости. Тож з огляду на близький речинець іспитів просить ся нашу суспільність, щоби прийшла з підмогою сему бідному приватистови. Поручаючи его увазі милосерних сердець, приймає ласкаві датки Адміністрація „Руслана“.

На ту ціль зложила далше Вл. п-ї Коцовска 1-14 К.

— Перенесене. Міністер судівництва переніс нотаря Івана Мандля з Будзанова до Підволочиска.

Телеграми

в дніх 5. червця.

Прага. Ческа преса нотуючи з вдоволенем вчерашні події в парламенті, зазначає, що є на мар розв'язати палату послів.

Париж. Незвісні злочинці, здаєсь за намовою видалених телеграфістів, перетинають дроти телеграфів. Оноді знищено дроти коло Гавру і коло Амьєн.

Петербург. Дума радила вчера над проектом закона про зміну віроісповіди. Записало ся 81 бесідників до голосу.

Церковні річі

КРАСНІ І ДЕШЕВІ ПРОДАЄ

„ДОСПІВАН“

основана руским духовенством — в Станіславіві при ул. Смольки ч. 1, а у Львові при ул. Рускій ч. 20 (в каменіці „Дністра“).

Там дістане ся різні фелони, чаші, хрести, ліхтарі, свічники, таці, патериці, кивоти, плащениці, образи (церковні і до комнат), цвітні і всякі другі прибори. Також приймають чаші до позолоченя і ризи до направи.

Уділ вносить 10 К (вписове 1 К), — за гроші вложені на щадничу книжку платять 6%.

29 (16—?)

Colosseum

в пасажи Германів

при ул. Соняшній у Львові.

Нова сензацийна програма

від 1. до 15. червця 1909.

Щоденно о 8. год. вечер представлєне. В неділі і свята 2 представлєня о 4. год. по пол. і о 8. год. вечером. Що п'ятниці High-Life представлєне. Білєти вчаснійше можна набути в конторі Пльона при ул. Кароля Людвика ч. 5.

РУСИНИ! Жадайте у всіх трафіках, торговлях і крамницях лише туюток і паперців з першої галицько-рускої фабрики Євгена Більського в Збаражи.

З доходу сеї фабрики йде 35% на будову церкви в Сеняві, 10% на школи і бурса тов. педагогічного, а 5% на сироти і вдови по сьвященниках.

Держім ся поклику:

Свій до свого!

Телефон 788. — Конто щадниці почтової 25.261.

Товариство взаїмних обезпечень

„Дністер“

у Львові, ул. Руска ч. 20. (власний дім).

приймає обезпечєня будинків, збіжа і знярядів господарських, від шкід огневих під коренями услівями,

числить умірковані премії за обезпечєня,

ліквідує шкоди безпроволочно по пожарі,

уділяє обезпечєним членам з річної надвижки звороти.

За рік 1908 приладає на користь членів зворот 15%.

Поліси „Дністра“ приймає при позичках Банк краєвий у Львові і в Чернівцях, Галицька Каса Ощадности, Руска Щадниця і інші каси ощадности.

Через „Дністер“ можна асекуровати ся на житє в Товаристві взаїмних обезпечень в Кракові. Інформації до обезпечень уділяють агенції „Дністра“.

Зголшеня письменних господарів о агенцію приймають ся тільки в таких громадах, де еше не робить инший агент „Дністра“.

Фонди „Дністра“ 31/12. 1908 вносять: Фонд резервовий і резерва премій К 1,865.540—; інші фонди К 458.564—; разом К 2,324.104—

Канцелярії Товариства отворені для сторін від год. 8—3.

Розклад залізничних поїздів

важний від 1. мая 1909.

Table with columns: До Львова приходять з, раніше, перед пол., по пол., вечер, вночі. Rows include destinations like Кракова, Бродів, Курович, Винник, and departure times.

ЗАМІТКА: Поспішні поїзди печатані товстим друком. — А) Лише в неділі і свята від 10/6 до 15/6. Б) Лише в неділі і свята від 1/6 до 31/6. — В) В неділі і свята а від 1/6 до 30/6 щодень. — Г) Щоденно від 1/6 до 31/6. — З) Лише в неділі.